

**Силабус курсу
“Теорія етнології”
2020–2021 навчального року**

Назва курсу	Теорія етнології
Адреса викладання курсу	Інститут народознавства НАН України
Науковий відділ за яким закріплена дисципліна	Відділ історичної етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Павлюк Степан Петрович , директор, доктор історичних наук, академік НАН України
Контактна інформація викладачів	pavljuk@nas.gov.ua
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка 11:00–14:00 год. (пр. Свободи, 15, кругла зала)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс «Теорія етнології» на основі використання найновіших здобутків української та світової етнологічної науки та історіографії поглиблено знайомитиме аспірантів із етапними подіях становлення етнології як науки. Увагу буде звернуто на етногенетичну проблематику, сучасні тенденції етнічної самоідентифікації тощо.
Коротка анотація курсу	Дисципліна “Теорія етнології” є нормативною дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми “історія та археологія” , яка викладається в 2 семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою курсу є акцентувати увагу аспірантів на ключових, етапних подіях становлення етнології як науки. Увагу буде звернуто на етногенетичну проблематику, сучасні тенденції етнічної самоідентифікації тощо. Аспіранти здобудуть <i>знання</i> основних напрямів етнології (еволюціонізм, дифузійонізм, соціологічна школа в етнології, функціоналізм, структурний функціоналізм, школа історичної етнології в США,

	<p>етнопсихологія, структуралізм, культурний релятивізм, неоеволюціонізм); основних теорій етносу; фактори утворення етносу; основних концепцій етогенезу; вертикальної та горизонтальної стратифікації етносів; взаємозв'язки між етносом, культурою та мовою; етнічних процесів сучасності; природи та характеру міжетнічних конфліктів. Та закріплять <i>уміння</i>: аналізувати теоретичну літературу з етнології, визначати її належність до наукової школи та напрямку; з'ясовувати зміст і значення різних етнокультурних процесів; застосовувати знання з теорії етнології для вироблення рекомендацій щодо способів міжетнічних комунікацій та залагодження міжетнічних конфліктів.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Балущок В. Формування об'єктивної основи для етогенезу українців // Народна творчість та етографія. – 2000. – № 1. – С. 32–40. 2. Баран В. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян // Записки НТШ. – Львів, 1993. – Т. ССХХV. 3. Боряк О. О. Україна: етокультурна мозаїка. – Київ: Либідь, 2006. – 328 с. 4. Гошко Ю. Г. Населення Українських Карпат XV–XVIII ст. Заселення. Міграції. Побут / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наукова думка, 1976. – 204 с. 5. Зеленин Д. К. Восточнославянская етографія / Д. К. Зеленин. – Москва : Наука, 1991. – 507 с. 6. Козак Д. Н. Особливості етнічної історії Східнокарпатського регіону в латенський час і в перших століттях нашої ери / Д. Н. Козак // Етогенез та етнічна історія населення Українських Карпат. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. 1 : Археологія та антропологія. – С. 163–226. 7. Макарчук С. А. Етнічна історія України: навч. посіб. – Київ: Знання, 2008. – 471 с. 8. Макарчук С., Турій О. Український етнос (історичний розвиток). – Львів: Світ, 1990. 9. Мала енциклопедія етодержавознавства. – Київ: Генеза, 1996. – 942 с. 10. Нидерле Л. Славянские древности / Л. Нидерле. – Москва : Издательство иностранной литературы, 1956. – 450 с. 11. Павлюк С. Походження українського народу у контексті

традиційної культури. Лекції спецкурсу з етнополітології / Степан Павлюк. – Львів, 2006. – 84 с.

12. Павлюк С. Словник основних понять і термінів з теорії етнології / Степан Павлюк. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2008. – 256 с.
13. Павлюк С. Етногенеза українців: спроба теоретичної реконструкції. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. – 247 с.
14. Сегеда С. Історична динаміка етнічного складу населення України // Досвід України в галузі прав національних меншин. – Київ: Либідь, 1994. – С. 7–16.
15. Сегеда С. У пошуках предків. Антропологія та етнічна історія України / С. Сегеда. – Київ : Наш час, 2012. – 462 с.
16. Тиводар М. Етнологія: навч. посіб. для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / М. Тиводар. – Львів: Світ, 2004. – 624 с.

Додаткова література:

17. Алексеев В. П. Етногенез: Учебное пособие. – Москва: Высшая школа, 1986. – 138 с.
18. Балушок В. Етнічна ситуація на слов'янських землях України в епоху Київської Русі // Народна творчість та етнографія. – 2004. – С. 46–57.
19. Баран В. Д. Східнокарпатський регіон у V–VII ст. н. е. / В. Д. Баран // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. I : Археологія та антропологія. – С. 263–308.
20. Баран В. Д. Черняховская культура / В. Д. Баран, Б. В. Магомедов // Археологія Украинской ССР. – Киев : Наукова думка, 1986. – Т. III : Раннеславянский и древнерусский периоды. – С. 70–100.
21. Вакуленко Л. В. Населення Східних Карпат в пізньоримський час / Л. В. Вакуленко // Етногенез та етнічна історія Українських Карпат. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. I : Археологія та антропологія. – С. 227–262.
22. Вівчарик М. М., Капелюшний В. П. Українська нація: витоки, становлення, сьогодення. – Київ: Наука, 2003.
23. Вовк Х. К. Студії з української етнографії та антропології / Хведір Вовк. – Київ : Мистецтво, 1995. – 336 с.
24. Глушко М. Методика реконструкції об'єктів культури населення України доісторичного періоду (досвід етнологів) /

- Михайло Глушко // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 193–210.
25. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – Київ: Либідь, 1991. – 67 с.
26. Заставний Ф. Д. Українські етнічні землі. – Львів: Світ, 1993. – 175 с.
27. Залізник Л. Походження українців за даними сучасної етнології // Дзеркало тижня. – 2007. – № 24. – С. 21.
28. Зан М. Етнічні процеси на Закарпатті в сучасну добу // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 1. – С. 31–42.
29. Етнічна історія давньої України / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, О. П. Моця та ін. – Київ, 2000. – 276 с.
30. Ісаєвич Я. Походження українців: історіографічні схеми і політика // Матеріали до української етнології. – Київ, 1995. – № 1 (4).
31. Крип'якевич І. П. До питання про національну самосвідомість українського народу в кінці XVI – на початку XVII ст. // Український історичний журнал. – 1996. – № 7. – С. 34–39.
32. Мишко Д. І. Звідки пішла назва «Україна» // Український історичний журнал. – 1996. – № 7. – С. 45–56
33. Нельга О. Теорія етносу. Курс лекцій. – Київ: Тандем, 1997. – 367 с.
34. Огульчанський Ю. Етнічна структура українського суспільства: уявні та дійсні проблеми. – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 68 с.
35. Павлюк С. П. Народна агротехніка українців Карпат другої половини XIX – початку XX ст. – Київ: Наукова думка, 1986. – 171 с.
36. Павлюк С. П. Традиційне хліборобство України: агротехнічний аспект. – Київ: Наукова думка, 1991. – 224 с.
37. Петров В. Походження українського народу. – Київ: Фенікс, 1992. – 192 с.
38. Приходнюк О. П. Східні Карпати у VIII–IX ст. / О. П. Приходнюк // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. I : Археологія та антропологія. – С. 309–340.
39. Сілецький Р. Проблема типології опалювальних пристроїв стародавнього житла в Україні (конструктивно-функціональні особливості печі) / Роман Сілецький // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2001.

	<p>– Т. 242 : Праці Секції етнографії і фольклористики. – С. 230–247.</p> <p>40. Ткаченко О. Мова Київської Русі: вузол історико-лінгвістичних і політико-ідеологічних проблем // Історія української мови. – Київ, 1996.</p> <p>41. Фігурний Ю. Основні версії походження українського етносу: фаховий українознавчий аналіз // Українознавство. – 2010. – № 3. – С. 213–220.</p> <p>42. Тиводар М. Етнографічна мозаїчність українців Закарпаття // Закарпаття : народознавчі роздуми / Михайло Тиводар. – Ужгород : Карпати, 1995. – С. 179–205.</p> <p>43. Тиводар М. Етнодемографічні процеси на Закарпатті (I – початок III тисячоліття) // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 1. – С. 4–31.</p> <p>44. Худаш М. Походження імен та релігійно-міфологічні функції давньоруських і спільнослов'янських язичницьких божеств / Михайло Худаш. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2012. – 1061 с.</p> <p>45. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Київ, 2005.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	30 год. аудиторних занять (з них 16 год. лекцій, 14 год. семінарів і практичних занять), 60 год. самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p><i>Знати</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • знання основних напрямів етнології (еволюціонізм, дифузійнізм, соціологічна школа в етнології, функціоналізм, структурний функціоналізм, школа історичної етнології в США, етнопсихологія, структуралізм, культурний релятивізм, неоеволюціонізм); • основних теорій етносу; • фактори утворення етносу; основних концепцій етногенезу; • вертикальної та горизонтальної стратифікації етносів; взаємозв'язки між етносом, культурою та мовою; етнічних процесів сучасності; природи та характеру міжетнічних конфліктів. <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати теоретичну літературу з етнології, визначати її належність до наукової школи та напрямку; • з'ясовувати зміст і значення різних етнокультурних

	<p>процесів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати знання з теорії етнології для вироблення рекомендацій щодо способів міжетнічних комунікацій та залагодження міжетнічних конфліктів.
Ключові слова	етнологія, етнографія, культурна антропологія.
Формат курсу	Очний
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнологія дослідження в системі соціо-гуманітарного знання 2. Становлення теоретико-методологічної бази етнології 3. Основні теорії етносу 4. Етнічні процеси сучасності 5. Сучасні теоретичні підходи та методи етнологічного дослідження
Підсумковий контроль, форма	<i>Залік.</i>
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з новітньої історії України (XX ст.), етнології, джерелознавства, англійської та польської мов
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, семінари, індивідуальні проекти
Необхідне обладнання	Проектор та ноутбук.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <p>присутність та активність – 30 % домашнє читання – 20 % індивідуальний міні-проект – 40 % захист та рецензія міні-проекту – 10 %</p> <p>Письмові роботи: У межах виконання індивідуальних історіографічних проектів написати статтю/ доповідь/ рецензію обсягом 8-10 тис. знаків.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, залучення сторонніх осіб до виконання завдань становлять, але не обмежують, приклади можливої</p>

	<p>академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у роботі студентів є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів виявленого плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Відвідання занять є невід’ємною складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде їм надано в електронному вигляді для особистого використання виключно в освітніх цілях (без права її передачі третім особам чи поширення).</p>
Питання до заліку чи екзамену.	Залік відбувається у усній формі.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.